

nadaci jakožto takovou pomínouti, uhražovací obligaci že jest devinkulovati a prodati a stržený obnos vynaložiti ku sloužení běžných mší na nadační úmysl. (Dle § 5 nového zákona o kongruu z r. 1896 má býti výnos všech nadačí na mše a jiná bohoslužebná jednání (úkony) bez rozdílu ze započtení vyloučen; tento § byl též v obou sněmovnách přijat, avšak vláda vyhradila si předložení ku nejv. sankci na příhodnější časy).

Při vyměření příspěvků do náboženského fondu nesluší dle § 2 zák. ze dne 7. května 1874 č. 51 ř. z. vyloučiti nadace z úhrnného jmění započítání podrobeného.

4. Změna a zrušení.

Dle dek. dvor. kanceláře ze dne 21. května 1841 přísluší politickým úřadům ve srozumění s ordinariatem rozhodnutí jak o přijatelnosti, tak i o změně a zrušení duchovních nadačí (srv. roz. spr. s. dv. ze dne 29. května 1878, sb. »Budwinski« II., 277; ze dne 23. září 1883, sb. »Budwinski« VII., 1849).

Se stanoviska církevního tvoří redukování závazků nadačních nebo přeměna, která je obyčejně podmíněna zmenšením výnosu nadačního nebo jinak nemožností dalšího plnění papežské právo rezervátní, k jehož výkonu však bývají v jistém rozsahu delegováni biskupové. (Srv. též čl. Nadace mešní.)

Osoby vojenské a důstojnictvo.

Osoby vojenské vůbec.

A) Právní postavení vojínů.

I. Povinnosti osob vojenských vůbec.

Válečný stav, jemuž každý zbraně schopný muž věnovati se musí po čas zákonem stanovený, má ten vznešený úkol, aby bezpečnost a vážnost monarchie hájil a opatroval. Povinnosti stavu vojínova obsaženy jsou ve služebních předpisech; jich svědomité vykonávání slíbiti musí tento slavnostní přísahou. Láska k vladaři a k vlasti, poslušnost, věrnost a vytrvalost ve cvičení se v povinnostech, sebezapření a chrabrost jsou postuláty na vojína kladené. Vojín musí se věnovati odbornému svému vzdělání vážně, nadšeně a s oddaností, on má využítovati svých schopností, vědomostí a zručnosti své v případě potřeby k nejlepšímu zdatu své služby. Vojín má propůjčiti se ochotně — sám jsa povolán k ochraně vážnosti zákona — nařízením úřadů, kterým svěřeno zachování veřejného řádu, pokud se to nepřičí jeho povinností vojenským nebo rozkazům. Vojín nesmí při žádné příležitosti porušiti úctu povinnou každému náboženskému přesvědčení. Mravnost vojínova má nemalý význam pro službu jeho jakožto opora jeho služebního pocitu, jeho věrnosti a spolehlivosti. Povaha a způsob života vojínova mají být bez pohany. Poslání vojska, mnoho tisíc lidí k témuž vznešenému cíli spojujícího, vyhledává sjednocenost a pospolitost jak v jednotlivých organických sborech, tak i u veškeré ozbrojené moci. Pospolitost vojínů má své základy v pocitu společné příslušnosti a v uznání nutnosti, že osobní zájem blahu celkovému podříditi se musí. Pospolitostí nachází každý jednotlivec svoji čest ve cti celku. Vzájemná podpora soudruhů ve všech životních poměrech jest příkázání pospolitosti a sjednocenosti. Šetření nedůstojných a zatajování nectných jednání svědčí o mylném pojmání těchto povinností (viz služební předpisy z r. 1873 doplněné dle cirk. nař. říš. min. války ze dne 2. července 1886 praes. 2839 na zákl. nejvyš. rozhodnutí ze dne 20. července 1886).

II. Zvláštní služební povinnosti plynoucí z poměru nadřízenosti a podřízenosti.

Osoby ozbrojené moci jsou netoliko v užším svazku služebním jakožto poddaní svým představeným podřízeni, nýbrž i v organických skupinách místních jakožto nižší vyšším. Tato nadřízenost a podřízenost platí též pro trvalé dovolence, dále pro všechny ty, kteří jsou v záloze, v náhradní záloze, v neaktivním stavu, pokud se týká, na dovolené nebo v evidenci zeměbrany, dále v poměru mimoslužebním nebo v míru i tehdy, když byli k službě povoláni nebo obdrželi rozkaz týkající se jich vojenské povinnosti, jakož vůbec u všelikých příležitostech, kdy objeví se ve vojenském stejnokroji. Služební řád (§ 10 služebních předpisů) žádá na každém, by svědomitě dbal mezi oboru své působnosti, dále, aby všechny záležitosti služební postupně se vyřizovaly v pořadu stanoveném organickými ustanoveními, jinakými předpisy nebo případnými rozkazy z dola nahoru až k té osobě, které přísluší rozhodnouti nebo veleti v dotyčné záležitosti a shora dolů podobně, aby se dostaly až k té osobě, která o výkon usilovati má nebo výměr obdrží. Z poměru nadřízenosti a podřízenosti plynou pak povinnosti poddaných co do subordinace, která spočívá v povinnosti k bezpodmínečné poslušnosti, kterou má osvědčovati ve službě každý podřízený svým představeným a také každý nižší (důstojností, hodností nižší) vyšším (hodností). Povinnost tato vztahuje se i na všechny ony případy, kde důstojníci vykonávají oproti duchovním nebo úředníkům příslušející jim právo vydávati rozkazy. Subordinace jest podřízení své vlastní vůle zákonu a rozkazu pro všeobecné dobro. Přísné zachování této povinnosti jest bezpodmínečně nutným k udržení vojenské kázně a pevného řádu moci válečné a jest podstatnou podmínkou zdárné činnosti vojska. Subordinace toho vyhledává, aby podřízený vykonal každý rozkaz svých představených bezpodmínečně, ochotně, v náležitý čas a dle svých sil i daných poměrů (§§ 11—15 služebních předpisů). Dalším důsledkem poměru nadřízenosti a podřízenosti jsou též předpisy o zacházení s poddanými, šetření a zachování mužstva jakož i péče o blaho poddaných, tedy předpisy o povinnostech představených vůči jich poddaným (§§ 16—20 služeb. předp.). K upravení pravidelných služeb a výkonů mají velitelé sborů nebo jiní k tomu povolání vydati denní pořádek přihlízejíce ku platným předpisům a nařízením ve shodě s dislokací a roční dobou, jakož i s požadavky výcviku (viz §§ 26. a 27. služ. předp.).

III. Služba inspekční obsahuje všechny vojenské předpisy o výkonu vnitřní služby vůbec, zvláště pak o zachování pořádku v kasárnách i bytech. Tato služba obstarává se zvláštními orgány inspekčními (desátník ode dne, svobodník inspekční, inspekční desátník pro stáje, inspekční vojín se stájích, inspekční důstojníci, inspekční lékař), jichž povinnosti vy počítává § 28 služeb. předpisů.

IV. Hotovost.

Aby bylo lze v případech nepředvídaných dodati patroly a assistance nebo hlídky sesíliti, má býti pohotově jistá, okolnostem přiměřená část sboru na jednom místě soustředěného neporušujíc při tom taktický svazek. Pro hotovost tuto určiti jest shromážděště, kam se co nejrychleji dostaviti má mužstvo, jakmile bylo dáno znamení ku vykročení hlídek, jakož i na znamení (signál) »k ohni« nebo »ke zbrani« a kdež chovati se má dle nařízení buď dříve již vydaných nebo jemu teprve udělených. Nastoupí-li

nutnost »přísné služby v pohotovosti«, mají býti důstojníci i mužstvo dotyčné hotovosti ve dne i v noci úplně oděni, dle okolností i vyzbrojeni. Hrozí-li vzbouření nebo sročení, nastoupí »konsignace« garnisony, při které shromáždí se a pohotově drží sbory uvnitř kasáren nebo příbytku ku okamžitému použití. Došlo-li ku konsignaci, má aspoň třetina každého sboru přísnou službu v hotovosti. Alarmováním svolají se sbory garnisony v hotovost bitevní (viz §§ 65, 66 služeb předp.).

V. Chování se při požárech.

Místní velitelství vojenské má (tam, kde funguje jeden místní velitel, dle jeho rozkazů) stanoviti pro své sbory »požární řád« přiměřený místním poměrům ve srozumění s úřadem politickým nebo místním. Řád požární udává požární znamení v místě obvyklé, určuje, jakým způsobem zpravit jest o vzniku požáru místní velitelství vojenské (místního velitele) a inspekčního důstojníka garnisonního, jakož i generála (štábního důstojníka) ode dne, které hlídky a hotovosti mají dáti znamení »k ohni«, a jaké předpisy vydati jest bez průtahu ku zachování pořádku, jakož i k ochraně erárního statku (§ 67 služeb. předp.).

VI. Zachování veřejného pořádku a bezpečnosti.

Assistencemi slovou ony tlupy, které kommandovány jsou ku podpoře veřejných úřadů, aby jim poskytly při jich nařízeních a úředních výkonech potřebnou sílu materiální k ukročení násilného odporu. Všechny veřejné úřady a je-li nebezpečí v prodlení, i jejich orgány oprávněny jsou dožadovati se assistencí od ozbrojené moci za účelem zachování neb obnovení zákonného pořádku a bezpečnosti. Má pak se to státi, pokud možná, písemně, vždy však s udáním účelu. Assistance vypraví se od vojska (eventuelně válečného námořnictva) a jen výjimečně od zemské obrany. Assistance musí být tak silná, aby byl za všech poměrů zajištěn zdar úkolu jejího, jakož i obhájení cti zbraní. Assistance musí býti vždy opatřeny ostrým nábojem. Ku vypravení assistencí oprávněn jest v služebním obvodu stanice velitel, tam kde funguje, jinak vždy místní velitelství vojenské, za obvod služební však jen tehdy, neseslabí-li se tím povážlivě garnisona, a nevyhledává-li se k tomu zvláštních nařízeních k pochodu, odvislých od vyšších úřadů. Při použití assistencí má býti zásadou, že nikdy nesmí se tlupa účastniti přímých výkonů úředních těch orgánů, kterým byla přidělena, nýbrž pouze k tomu určena jest, aby jich chránila a opatřením jich potřebného důrazu dodala.

Použití zbraně má nastoupiti:

1. při pobouření a vzbouření na výslovné neb odůvodněné požádání zmocněného politického úředníka v oněch případech, kde jeho předchozí vyzvání k zachování zákonného stavu zůstalo bezvýsledným a kdy sám velitel přidělených tlup přesvědčen jest o nutnosti takového zakročení.

2. byla-li některá tlupa insultována nebo dokonce zbraní napadena, rovněž, jestliže lidé se zbraní nebo jinými nástroji doráží v nepřátelském úmyslu proti tlupě a jest obava, že by její další způsobilost byla zmařena nebo valně ohrožena (viz §§ 70—72 služeb. předp.).

VII. Chování se před nepřítelem.

Přísaha, kterou vojín vladaři přísahal, sláva a blaho vlasti jakož i vlastní čest, kterou uchovati musí stále bez poskvrny, káží vojínu, aby nebál se při plnění svých povinností ni nebezpečí, ni oběti, a aby nasadil ku přemožení nepřítele všechny síly těla i duše své. V jednostejné, spořá-

dané činnosti všech spočívá síla; ojedinělé, třeba obětavé úsilí nezajišťuje rozhodného úspěchu. Dle této zásady má jednatí voják ať vystupuje ve vyšší hodnosti jako představený při vedení a správě, nebo ať působí v podřízeném poměru jako prostý bojovník. Voják musí odevzdati se v boji s plnou důvěrou vedení svých představených a bezpodmínečně jich poslušen býti. Ochrana a obhájení praporů, představených a vyšších, podpora ohrožených druhů, zvláště v okamžik svrchovaného nebezpečí — jsou nejpřednější povinnosti vojáky. Služební předpisy obsahují v § 6 všechny dotyčné jednotlivé povinnosti ve příčině chování se před nepřítelem. XXI. odstavec služebních předpisů chová předpisy o chování se před bojem, v něm a po něm.

VIII. Stráže vojenské.

Stráže dělí se v čestné a bezpečnostní stráž, hlídky pak též v čestné a bezpečnostní. Služba strážní omeziti se má jen na nezbytnou potřebu. Stráže staniční jsou ony, které postavují se na všech vojenských stanicích, jichž garnisona dosahuje aspoň síly setniny a slouží zvláště ku vykonávání vojenské policie. Slovy pak hlavními strážemi, jsou li ještě jiné garnisonní stráž na ně poukázány; stráž parkové jsou hlídky střežící děla a povozy, hlídky slouží ku střežení skladů a jiných místností, ve kterých uschováno jest erární jmění, stráž mezibranské jsou v pevnostech, stráž ochranné jsou ve válce k ochraně nemocných a raněných nebo veřejného vlastnictví (souffgardy), rondy a patroly k tomu slouží, aby každé noci obstarávaly strážní službu uvnitř pevnosti před půlnocí a po půlnoci a před úsvitem. §§ 72—84 služeb. předpisů pojednávají o všeobecných ustanoveních služby strážní, o služebním poměru strážů a hlídek, o jejich povinnostech, jakož i o počtech, které tyto vzdávati mají, konečně o zvláštních povinnostech strážů vězenských a hlídek.

IX. Rozdělení důstojenství osob vojenských.

Vojenské osoby v nejužším slova smyslu dělí se ve dvě hlavní skupiny: v šarže a vojáky.

1. Šarže rozvrhují se v důstojnictvo a poddůstojnictvo.

a) Důstojnictvo dělí se co do hodností:

α) generálové: polní maršálek (I. třída hodnostní), polní zbrojmistr nebo generál jízdy (III. tř. hod.), polní maršálek-důstojník (IV. tř. hod.), generál-major (V. tř. hod.);

β) štábní důstojníci: plukovník (VI. tř. hodn.), podplukovník (VII. tř. hodn.), major (VIII. tř. hodn.);

γ) naddůstojníci: setník nebo rytmistr I. třídy (IX. tř.), setník nebo rytmistr II. třídy (IX. tř. hodn.);

δ) subalterní důstojníci: nadporučík (X. tř. hodn.), poručík (XI. tř. hodn.);

b) poddůstojnictvo:

α) kadet jako zástupce důstojníka, asistenční lékař zástupce;

β) šikovatel (nadmyslivec, strážmistr, ohňostrojce, polní telegrafista, účetní poddůstojník I. třídy, plukovní bubeník, trubač praporeční, trubač plukovní, puškař I. tř., kovář, mistr I. třídy);

γ) závodčí (štábní závodčí, závodčí, účetní poddůstojník II. třídy, štábní trubač, praporeční trubač, sedlář plukovní, kovář, kolář, puškař, plukovní zámečník I. třídy, mistr II. třídy atd.);

δ) kaprál (desátník) [podmyslivec, dělový předmistr, bubeník praporeční, trubač, trubač eskadrony, trubač batterie, řemenář eskadrony atd.];

c) s v o b o d n í k (závodčí hlídek, předmistr, bubeník praporeční a setniny, trubač praporeční atd.);

2. vojín t. j. všechny osoby nemající šarže v aktivní službě vojenské. Podle toho, ke kterému druhu zbraní se jich upotřebí, nebo podle zvláštního jich upotřebení sledujeme je pod rozličným označením v organizaci vojska, a tím způsobem rozeznává se: infanterista, myslivec, dragoun, husar, hulán, dělostřelec, naddělostřelec, poddělostřelec, nadzákopník, podzákopník, vojín sboru zdravotního, vozatajského, bubeník setniny, hornista, trubač setniny, nosič raněných, nosič obvazů, profesionista, sluha důstojníka, strážce koní, vozka 1. a 2. třídy atd.

3. Vojenské osoby v širším slova smyslu dělí se v tyto skupiny:

a) vojenští duchovní, *b*) vojenští auditoři, *c*) vojenští lékaři, *d*) účetní.

4. Vojenští úředníci. Sem náleží:

a) úředníci vojenské intendance (viz čl. Intendance voj.), *b*) vojenští úředníci účetní kontroly, *c*) úředníci vojenského ústavu zvěrolékařského, *d*) vojenští úředníci pokladní, *e*) vojenští úředníci zásobovací, *f*) vojenští úředníci při registratuře, *g*) vojenští úředníci lékárníků, *h*) vojenští úředníci účetní a stavební, *i*) úředníci vojenského ústavu zeměpisného, *j*) vojenští úředníci zvěrolékařští, *k*) techničtí úředníci, *l*) lesní úředníci, *m*) praktikanti u auditoriátu.

5. Osoby vojenské gáži beroucí avšak v nižší třídě hodnostní nezařazené jsou:

a) dohlédací personál ve vojenských věznicích, *b*) technický výpomocný personál vojenského ústavu zeměpisného, *c*) technický výpomocný personál ředitelství ženijního, *d*) ostatní technický personál výpomocný, *e*) sluhové armádní.

Osoby tělesné stráže a strážního sboru vojenské policie (důstojníci a mužstvo), jakož i vojenští učitelé (jakožto gážisti v žádné hodnostní třídě nezařazení) patří ku vojenským osobám nacházejícím se trvale v aktivní službě, pro něž obdobně platí ustanovení pro poslední vydaná. Pro zařazení jich v poměr nadřízenosti a podřízenosti rozhodna jest hodnostní jich distinkce.

X. Vojenské disciplinární právo trestní (13. oddíl služeb. předpisů §§ 86—91, viz tento článek).

XI. Vojenské trestní soudnictví (14. oddíl služebních předpisů §§ 92—101, viz čl. Právo trestní vojenské).

XII. Články válečné (15. oddíl služ. předp.).

Články válečné shrnují nejdůležitější a nejpodstatnější ustanovení trestního zák. voj. a rozdělují se následovně:

a) Zločiny vojenské (§ 144 voj. tr. z.):

1. Porušení subordinace, 2. Odboj, 3. Vzpouza, 4. Zprotivení se strážní vojenské, 5. Deserce, 6. Svémocné vzdání, 7. Založení tlupy k deserci, 8. Porušení povinnosti stráže vojenské, 9. Zbabělost, 10. Rušení kázně a pořádku, 11. Zlehčování předpisů služebních, 12. Poškození sebe sama.

b) Zločiny proti válečné moci státu (§ 304 tr. z. voj.):

13. Verbování nedovolené, 14. Vyzvědačství, 15. Srozumění se s nepřítelem.

c) Ostatní zločiny (§ 332 tr. z. voj.):

16. Velezráda, 17. Urážka Veličenstva, 18. Rušení veřejného pokoje, 19. Pozdvížení, 20. Vzbouření, 21. Veřejné násilí, 22. Zneužití moci služební, 23. Padělání veřejných papírů úvěrních, 24. Padělání mincí, 25. Rušení náboženství, 26. Smilstvo, 27. Vražda a zabití, 28. Těžké uškození na těle, 29. Žhárství, 30. Krádež, 31. Zpronevření, 32. Loupež, 33. Plen, 34. Podvod, 35. Utrhání na cti, 36. Nadržování a 37. ostatní přečiny.

Články vojenské jsou části trest. zákonníka vojenského, jemuž podlehlají jen osoby, které složily přísahu vojenskou.

B Soukromoprávné poměry.

I. Právo občanské. Všeob. obč. zák. obsahuje v čl. 7 vyhláš. patentu ustanovení, že pro stav vojenský a pro osoby ku sboru vojenskému náležitější platí zvláštní předpisy vztahující se ku právu soukromému, jichž třeba dbáti při právních jednáních osobami těmi nebo s nimi předse-
vzatých. Platí tedy pro osoby vojenské tyto zvláštní předpisy.

a) Právo manželské: Vojenské zákony stanoví, se kterými osobami vojenskými nebo s osobami ku vojenskému sboru náležitějšími nelze uzavřítí platnou smlouvu manželskou bez písemného svolení jich pluku, sboru nebo vůbec jich představených (§ 54 o. o. z.). Při vojenských osobách, které patří ku militia vage, jest předsevzítí ohlášky — není-li vlastního kostela garnisonního — od civilního faráře toho okresu, ve kterém ženich bydlí (dv. dek. ze dne 9. května a 15. září 1808, sb. z. pol. sv. 30 str. 213); ostatně nečiní dle dek. dv. kanc. nař. ze dne 4. března 1836 č. 656 a dle dek. dv. kanc. ze dne 3. dubna 1846 č. 954 sb. z. s. nedostatek zvláštního svolení sňatek uzavřený jinak se všemi náležitostmi zákonnými jak vůbec, tak pro vojsko zvlášť stanovenými, neplatným. Je-li nezletilou osoba vojenská, která se nemůže oženiti beze svolení svého představeného, musí ještě dříve svolení k sňatku udělití poručenský úřad ve smyslu § 91 pat. ze dne 9. srpna 1854 a ke konsensu tomu připojiti jest výslovnou výhradu, že smí dojítí k uzavření sňatku teprve po prokázaném svolení úřadu vojenského.

1. Povolení vojenského úřadu mají potřebí: činné osoby vojenské, nezařazení nováčci vojska, námořnictva a zemské obrany, trvalí dovolenci k službě řadové povinní (vyjímaje ty, kteří jen ještě 3 měsíce v řadě sloužití mají nebo kteří ze zvláštních ohledů rodinných dovolenou mají), dále důstojníci, kteří byvše na odpočinek dáni byli pro místní službu zaznamenáni, osoby vojska a zeměbrany v invalidovnách (§ 61 bran. nov. ze dne 11. dubna 1889 č. 41 ř. z.).

2. Při udílení povolení k sňatku důstojníkům z povolání, úředníkům vojenským a gažistům nemajícím třídy hodnostní jest šetřiti těchto pravidel:

a) Zamyšlenému manželství nesmí státi v cestě překážka, ani zákonná ani církevní;

b) stanovený počet ženatých nesmí býti překročen;

c) předepsaný vedlejší příjem musí býti zajištěn;

d) nevěsta musí býti pověsti bezúhonné, společenského vzdělání stavu ženicha přiměřeného, a původu takového, že charakter ženichův manželským svazkem s ní se nesníží; kromě toho nesmí sňatku býti na závalu některý z důležitých ohledů služebních.

Počet sňatků není omezen ve příčině: generálů, plukovníků a důstojníků těmto na roveň postavených, obou zeměbran, četnictva, vojenské

stráže policejní, vojenského strážního sboru, účetních při hřebčincích a úředních vojenských zvláště nevyhlášených.

Povolení k sňatku není potřebí: naddůstojníkům přiděleným generálnímu štábu, záložním důstojníkům dočasně aktivovaným, kteří zaměstnání jsou jako učitelé při vojenských realkách, a praktikantům.

Ostatní důstojníci a úředníci vojenští musí vykázati následující roční vedlejší příjem: plukovník, plukovníci-auditoři, vrchní štábní lékaři I. tř., štábní lékaři I. tř., podplukovníci, vrchní štábní lékaři II. tř., majoři obnos 800 zl.; setníci (rytmistři, setníci auditoři, plukovní lékaři), nadporučíci, poručíci (nadporučíci auditoři), nadlékaři 1000 zl.; účetní setníci, nadporučíci a poručíci 600 zl.; setník generálního štábu 1200 zl., důstojník štábní 1000 zl. Úředníci vojenští s platem do 1200 zl. musí svůj plat vedlejším příjmem do tohoto obnosu doplniti. Důstojníci 30. rok věku svého nepřekročivší musí vykázati vedlejší příjem o 50% zvýšený.

3. Kauce svatební.

Vedlejší roční příjem jest pojistiti kaucí, o čemž jest zříditi zvláštní věnovací listinu. Kauce svatební může se poskytnouti

a) složením cenných papírů. K tomu se hodí: papíry státní a obligace vyvazovací obou polovin říše, obligace městských půjček, pokud pupilární jistotu poskytují, listy zástavní, prioritní železniční obligace obou říšských polovin; ku pojištění kauce svatební slouží též

b) druhá polovice pense vojenského řádu Marie Terezie;

c) zúročitelné soukromé dlužní úpisy, pokud na realitách jsou vtěleny;

d) nemovitosti náležející tomu, kdo kaucí poskytl, na nichž se kauce pojistí.

Výnosem kapitálu kaucí pojištěného musí býti vedlejší roční příjem úplně zajištěn. Výnos dlužních úpisů kupony opatřených jest počítati jen tím obnosem, kterým kupony příslušná pokladna skutečně vyplácí. Při úrocích z půjček městských, obligací soukromých a kapitálů na nemovitostech zjištěných jest vzíti za základ míru nejvýše 5%. Při zjištění kauce na nemovitostech se vyhledává, aby nemovitost skytala jistotu pupilární, aby domy pojištěny byly proti ohni, při čemž se musí osoba kaucí poskytující zavázati, že bude o nepřetržité trvání pojištění péči míti. Cena nemovitosti vykáže se odhadem soudním. Úmluvy mezi osobou kaucí poskytující a snoubenci nebo manželé, které ohledně věnování určitého kapitálu neb výnosu jeho za kaucí obsahu listiny věnovací odporují, jsou, pokud účelu kauce svatební a výživě manželů stavu jich přiměřené vadí, neplatnými a sice bez ohledu, byly-li učiněny před sňatkem nebo po sňatku. Za jistotu kapitálů věnovaných, jakož i za jich výnos vojenská správa neručí. Byl-li kapitál za kaucí sloužící zcela nebo z části znehodnocen, nebo nestačí-li výnos jeho ku krytí vedlejšího ročního příjmu, má osoba ku poskytnutí kauce zavázaná povinnost, ač-li kromě své gáže, pense a úroků kapitálu za kaucí daného ještě dalších příjmů má, roční vedlejší příjem znovu pojistiti. Složená kauce může býti nahrazena jinou, přípustnou a stejně výnosnou. Poskytl-li kaucí jeden ze snoubenců, jest k tomu potřebí svolení druhého, a dala-li kaucí osoba třetí, vyhledává se k tomu souhlasu obou snoubenců resp. manželů.

Kauce svatební stává se volnou:

a) smrtí manželčinou;

b) bylo-li manželství rozloučeno nebo neplatným prohlášeno;

- c) povýšením manžela v šarži, v níž kauce svatební se nevyžaduje;
- d) přestoupením manžela do zálohy, neaktivního stavu zeměbrany neb v poměr mimoslužební;
- e) opětým provdáním vdovy.

Pro nároky eráru vojenského neb osob třetích lze na úroky kapitálu za kauci sloužícího vésti exekuci, jen jedná-li se o závazky, které za trvání manželství oběma manžely společně, po zrušení manželství pak manželkou podstoupeny byly. Exekuci podrobena jest jen $\frac{1}{3}$ těchto úroků s omezením, že 500 zl. ročně volnými zůstatí musí. Pro nároky alimentární manželky a manželských potomků lze vésti na úroky exekuci neobmezeně, pro nároky alimentární rodičů manželů pak jen s obmezením výše uvedeným.

4. Povolení k sňatku.

Povolení k sňatku udílí:

a) císař *a)* generálům všech šarží, generálům auditorům a lékařům generálního štábu; *β)* úředníkům vojenským IV. a V. třídy hodnostní; *γ)* plukovníkům (plukovníkům auditorům, vrchním štábním lékařům I. tř.) a vojenským úředníkům VI. tř. hod.; *δ)* důstojníkům štábním a naddůstojníkům tělesných stráží; *ε)* vlastním adjutantům generálním a křídlovým, pak všem při nejvyšším dvoru zaměstnaným štábním důstojníkům, naddůstojníkům a úředníkům vojenským;

b) říšské ministerstvo války všem ostatním štábním důstojníkům a naddůstojníkům, kteří jsou na odpočinku se záznamem pro službu místní neb kteří jsou ošetřováni v invalidovnách, jakož i ostatním úředníkům vojenským;

c) territorialní vojenská velitelství udílejí povolení štábním důstojníkům a naddůstojníkům na odpočinku pro místní službu zaznamenaným, jakož i důstojníkům a úředníkům vojenským ve vojenských invalidovnách.

d) Zemská obrana. Gažistům (důstojníkům a úředníkům) ve službě činné jest povolení k sňatku uděliti jen, vykáže-li se jistý vedlejší příjem ohledům služby a stavu odpovídající. Žádost příslušnou podati jest ministerstvu zemské obrany a povolení k sňatku gažistům VI. a vyšší třídy hodnostní udílí císař, ostatním gažistům jmenované ministerstvo (nař. ze dne 8. listopadu 1882 č. 2220).

5. Tresty.

Osoby vojenské mající zapotřebí ku sňatku povolení dopustí se přečinu, vstoupí-li zde nebo v cizině bez povolení ve stav manželský. Pokud nejsou již službou vojenskou povinny, jest je propustiti, mužstvo službou ještě povinné jest potrestati tuhým vězením od 1—3 měsíců a poddůstojnictvo kromě toho ještě degradací (§ 780 voj. tr. z.).

b) Poručenství a opatrovnictví. Proti své vůli nemohou býti osoby vojenské přidržány ku převzetí poručenství nebo opatrovnictví (§ 195, 281 o. o. z.).

c) Právo dědické: O výhodách vojenských testamentů viz tento článek.

d) Řízení nesporné: Předpisů § 53 pat. ze dne 9. srpna 1854 o úředních spisech, úředních peněžích a klíčích od pokladen při úmrtních zápisech dlužno dbáti i při smrti osob vojenských, ve příčině kterých projednává se pozůstalost před soudy civilními, nacházejí-li se v pozůstalosti předměty k službě vojenské se vztahující. Taktéž musí býti zaslány

vrchnímu armádnímu velitelství všechny v pozůstalosti osoby vojenské se nacházející rukou kreslené plány a půdorysy tuzemských i cizozemských pevností neb opevněných míst, všechny rukou naznačené krajiny a plány bitevní, všechny písemné poznámky, výtahy, návrhy a projekty, které týkají se služby vojenské, aby se mohlo posouditi, co z toho vydati se má dědicům (§ 55 cit. pat.). Má-li se projednati u soudu civilního pozůstalost osoby k vojenskému stavu příslušející, která může se nacházeti vůči vojenskému eráru v nedoplatcích, jest svolati z úřední povinnosti ve smyslu předpisů dv. dek. ze dne 31. prosince 1801 č. 549 věřitele s ustanovením lhůty 6měsíční a zemský úřad vojenský o tom zpravit (§ 134 pat. ze dne 9. srpna 1854).

II. Právo směnečné.

Jak aktivní tak pensionovaní důstojníci a mužstvo válečného stavu nemají způsobilosti směnečné (nař. ze dne 3. července 1852 č. 138 ř. z.).

III. Právo živnostenské.

Pokud vyloučeny jsou osoby vojenské z provozování živností, stanoví dotyčné předpisy (§ 5 živn. řádu). Sloužícím, ať na určitý nebo neurčitý čas dovoleným osobám vojenským k mužstvu náležejícím nesmí se ani se souhlasem úřadu vojenského koncese živnostenská propůjčiti, ani nesmí býti osoby ty připuštěny ku provozování živností na ohlášení. Naproti tomu není závady, aby záložní mužstvo k aktivní službě nepovolané připuštěno bylo ku provozování volných nebo koncesovaných živností, aniž by však bylo osvobozeno tím od povolání ke službě (min. v. n. ze dne 7. srpna 1860 č. 24692 a v. n. ze dne 14. srpna 1871 č. 8459).

C) Veřejnoprávní poměry.

I. Civilní řízení trestní.

a) Vyrozumění úřadů: O každém trestním řízení proti osobám vojenským a zeměbrancům zavedeném, jakož i o jeho skončení zpravit jest představený jich úřad (§ 83 tr. ř.). Jestliže proti osobě náležející stálému vojsku, válečnému námořnictvu nebo zemské obraně zavedeno bylo přípravné vyšetřování nebo přímo podán spis obžalovací, nebo vazba vyšetřovací uvalena, uvědomiti jest o tom doplňovací velitelství okresní povolané ku vedení evidence cestou politického úřadu okresního, v jehož obvodu trestní soud se nalézá. Tento úřad má býti též vyrozuměn o skončení řízení trestního a sdělen s ním obsah právoplatného rozsudku a bylo-li nalezeno na trest na svobodě, podati jest zprávu o nastoupení trestu a místě trestu. Na požádání sděliti jest po skončeném vyšetřování trestní spisy k nahlédnutí dotyčnému nadřízenému úřadu vojenskému (zemské obrany) (rozh. min. sprav. ze dne 5. května 1876 č. 5535).

β) Civilní soudy mají oznámiti politickému úřadu, v jehož úředním obvodu se soud nachází, každé trestní vyšetřování proti neaktivnímu zeměbranci zavedené bez rozdílu, je-li tento ponechán na svobodě čili nic, jakož i právoplatný rozsudek, dále — v případě odsouzení k trestu na svobodě — místo trestu pro odsouzenec určené jakož i den nastoupení trestu. Politický úřad má pak hned doručiti dotyčné sdělení okresnímu úřadu obce domovské a tento opět příslušnému evidenčnímu úřadu zeměbrany. Ve všech případech, kde odsouzení byli domobranou povinní majitelé zlaté nebo stříbrné medaile I. třídy za udatenství dané k těžkému žaláři, oznámiti to jest politickému úřadu okresnímu, v jehož úředním obvodu se soud nachází (nař. min. sprav. ze dne 19. září 1888 č. 15521).

b) Povinnost svědecká: Během přípravného vyšetřování vyslychati jest svědky podléhající vojenské pravomoci dle volného uvážení vyšetřujícího soudce buďto jako jiné svědky tímto soudcem samotným, nebo tím soudem vojenským, kterému náleží pravomoc nad osobami těmi. Vyšetřující soudce má v prvním případě obrátiti se za účelem doručení obsílky k příslušnému velitelství svědkovu nebo ku nejbližšímu místnímu velitelství vojenskému. V druhém případě požádejž pak za výslech vojenský soud, kterému svědek podroben jest. Zpěchoval-li by se svědek pravomoci vojenské podrobený dostaviti se před vyšetřujícího soudce nebo žádanou výpověď nebo přísahu svědeckou složiti, má se vyšetřující soudce přímo na představeného svědkova obrátiti, kterému náleží přídržeti osobu tu ku poslušností zákona (§ 161 tr. ř.). Obeslání svědka vojenské pravomoci podrobeného ku hlavnímu přelíčení má předsevzítí soud, jako v přípravném vyšetřování skrze vojenská velitelství v § 161 jmenovaná (§ 223 tr. ř.). Platy vojenských osob (zeměbranců) v aktivní službě jsoucích, kteréž dostaví se jako svědkové k trestnímu soudu nalézajícímu se mimo obvod jich stanoviště, stanoveny jsou zvláštními předpisy (§ 383 tr. ř.). Útraty výživy a cesty vzešlé vojenskému eráru povoláním poddůstojníka nebo vojína za svědka mimo jich stanoviště garnisonní nahraditi jest z pokladny justiční (vým. min. sprav. ze dne 6. prosince 1870 č. 14026.). Důstojníci, kteří mají býti osobně jako svědci vyslechnuti při civilním soudu trestním, mohou činiti nárok na náhradu cestovného v téže míře, jak jsou předepsány řádem poplatkovým pro služební cesty vůbec (vým. min. sprav. ze dne 22. září 1863 č. 8524).

c) Vazba vyšetřovací: Vojenské osoby (zeměbranci), které v míru povolány jsou ku výcviku nebo ku cvičením zbrojním, smějí být jen tehdy po čas trvání povolání vzati trestním soudem civilním do vyšetřovací vazby, jde-li o zločin, nebo nastane-li některý z případů v § 175 č. 3. tr. ř. Byla-li vypovězena válka neb vypukla-li, má místo vyšetřovací vazba proti jmenovaným osobám, jsou-li ku službě povolány, jen tehdy, jde-li o zločin trestaný trestem smrti nebo vězením více než pětiletým (§ 180 tr. ř.).

d) Výkon trestů na svobodě: Civilní soudy mohou, shledají-li toho potřebu, dáti vykonati vojenskými úřady trest na svobodě proti osobě vojenské vyřčený; příslušný návrh podati jest k nadřízenému vrchnímu soudu zemskému, kterému jest zůstaveno, aby vymohl v té věci rozhodnutí ministerstva spravedlnosti. Při tom nesluší přehlédnouti, že podobný návrh jen tehdy pokládán býti může za oprávněný, běží-li o trest na svobodě krátkého trvání a byl-li by výkon jeho u civilního soudu, který v první instanci rozsudek vynesl, pro odsouzeného pro značnou vzdálenost jeho úředního stanoviště s nepoměrně velkými obtížemi nebo výlohami nebo s nemalou újmou pro službu spojen, jakož i tehdy, nelze-li výkon trestu na svobodě vzhledem ku pravděpodobné dlouhé době aktivní služby vojenské odsouzenecovy ve smyslu § 401 tr. ř. odložití a není-li možno dle tvárnosti poměrů nebo z důležitých ohledů služebních, aby odsouzená osoba vojenská odpykala si uložený trest na svobodě u některého civilního soudu jejího úředního stanoviště (vým. min. sprav. ze dne 2. dubna 1876 č. 3693.).

e) Řízení dle práva stanného: Soud stanný příslušným jest i pro odsouzení osob, které podléhají vojenské pravomoci, a úřady vojenské jsou povinny je na žádost soudu stanného vydati. Byly-li takové vojenské

osoby dodány k některému civilnímu úřadu, podati jest o tom sdělení nejbližšímu velitelství s uvedením jmena, rodiště, příslušné obce a vojenské vlastnosti obviněného (§ 438 tr. ř.).

f) Úřad porotní: K porotnímu úřadu nelze povolati: osoby stálého vojska, válečného námořnictva a zemské obrany v aktivní službě se nalézající nebo s ponecháním služného dovolené, a osoby vojenské správy v § 1. č. 2 zákona o působnosti soudů vojenských ze dne 20. května 1869 č. 78 ř. z. naznačené (§ 3. zákona ze dne 23. května 1873 č. 121 ř. z.).

II. Právo spolčovací.

Činné osoby vojenské a osoby, které povolány býti mohou k činné službě, neučinivše doposud zadost služební povinnosti v řadě, nesmí se zúčastniti v žádném způsobu a v žádné vlastnosti politických spolků, ať již jsou úředně vůbec dovoleny čili nic. Účastenství v tajných společnostech propadá zákonu trestnímu; nad to podmíněno jest dosažení kterékoli šarže důstojnické bezvýjimečně vydáním reversu, že uchazeč nenáleží žádné tajné společnosti (§ 7 č. 43, 44 služeb. předpisů). Chtějí-li činné osoby vojenské míti podíl v nepolitických spolcích dovolených, jest jim vymoci si předem schválení představeného sborového velitelství. Podobného dovolení lze vyžádati si summárně od místního vojenského velitelství též pro celou garnisonu k vojsku náležející.

III. Právo shromažďovací.

S pojmem vojenské disciplíny nelze v souhlas uvést, aby se osoby vojenské v uniformě účastňovaly veřejných shromáždění nebo demonstrací politického rázu. Takové účastenství zakázáno jest tudíž netoliko všem činným osobám vojenským, nýbrž i všem ve vojenském stejnokroji objevujícím se důstojníkům, vojenským duchovním a vojenským úředníkům v záloze, v klidu i v poměru mimoslužebním. Podobná záповeď platí i pro osoby námořnictva, zemské obrany a četnictva (§ 7. č. 45, 46 služeb. předp.).

IV. Volební právo do sborů zastupitelských.

Činné osoby vojenské mohou vykonávati jen plnomocníky své právo volební do sborů zastupitelských, pokud jim podle jich majetku pozemkového po zákonu přísluší. Volitelnými však zmíněné osoby vojenské vůbec nikdy nejsou; mohou jen náležeti panské sněmovně říšské rady nebo tabuli magnátů uherského sněmu říšského a jen z těchto býti voleni do delegací (§ 7 č. 47 služeb. předp.).

V. Volební právo do zastupitelstva obecního.

K volbě oprávněni jsou:

a) důstojníci a strany vojenské s titulem důstojnickým, které se nalézají na stálém odpočinku nebo které kvitovaly s podržením charakteru vojenského;

b) jak sloužící tak i pensionované strany vojenské bez titulu důstojnického, dále sloužící nebo pensionovaní úředníci vojenští, pokud tyto osoby nepatří k některému sboru vojenskému (viz § 1 česk. řádu voleb. pro obce). Osoby vojenské k mužstvu nebo k jiným oddílům náležející vyjímaje záložníky nepovolané, jsou z práva volebního vyloučeny. Virilisté stavu vojenského jsoucí v činné službě musí se dát zastupovati plnomocníky. Aktivní osoby mužstva jsou vyloučeny z veškerého práva volebního (vyhl. cirk. ze dne 14. března 1861 a ze dne 18. října 1864).

VI. Právo domovské.

Bezdomovce přikázati jest v první řadě té obci, ve které se v čas odvedení k vojsku nebo svého dobrovolného vstupu nalezal (§ 19 ad 1. dom. z.).

VII. Právo tiskové.

a) Účastenství v periodických tiskopisech jak u vlastnosti vydavatele, tak i redaktora nebo spolupracovníka jest osobám v činné službě se nalézajícím zakázáno;

b) zapověděno jest rozebírati tiskem záležitosti vojenské způsobem zlehčujícím disciplinu, vojenského ducha nebo povinnosti stavu vojenského;

c) k vydávání nebo redigování periodického tiskopisu politickému směru zcela uzavřeného jest domáhati se svolení říšs. minist. války cestou úřední s připojením dokladů a výkazů tiskovým zákonem upravených a teprve, bylo-li tohoto svolení dosaženo, oznámiti jest zamýšlené vydávání úřadu v jmenovaném zákonu naznačenému;

d) k uveřejnění skutkových oprav v časopisu vymoci jest jak osobám vojenským tak i velitelstvím svolení nadřízeného sborového (vojenského) velitelství — v poli velitelství armádního nebo samostatně operujícího sboru armádního. K žádosti přiložiti jest článek i zprávu samou v doslovu. V nutných případech může býti vymoženo svolení přímo dle ustanovení řádu služebního.

VIII. Horní právo.

Proti osobám vojenským zavésti lze výkon trestních nálezů ve věcech horních skrze úřady vojenské (§ 232 hor. zák.).

Důstojnictvo.

I. Pojem.

Důstojníky v běžném slova smyslu rozumějí se ony osoby stavu vojenského a místních tlup nenáležících ke kombattautům, které jmenovány byly císařem, splnivše zvlášť předepsané přísné podmínky co do vojenské způsobilosti, mravní zdatnosti a sociálního postavení, a které povolány jsou ku vzdělání a vedení oddílů od čety nahoru resp. ku obstarávání a vedení služby v mezích příslušných; naproti tomu zovou se poddůstojníky ony šarže, kterým připadá vykonání a ostříhání t. zv. malé, vnitřní služby u pododdělení (setniny, eskadrony, batterie). K těmto patří desátníci, závodčí, šikovatelé, zástupci důstojníků a ostatní šarže těmto poddůstojníkům dle přílohy 1 služeb. předpisů na roveň postavené a gázisti.

II. Rozčlenění.

1. Sbor důstojnictva c. a k. vojska, c. k. a kr. uherské zeměbrany člení se:

a) v generalitu (polní maršálek, generál jízdy a polní zbrojmistr — oba rovni sobě v hodnosti i příjmech — polní podmaršálek, generálmajor);

b) štábní důstojnictvo (plukovník, podplukovník, major);

c) naddůstojníci (setník a rytmistr — oba rovni sobě v hodnosti a příjmech —, nadporučík a poručík).

2. Sbor důstojnictva c. a k. válečného námořnictva rozděluje se takto

a) Vlajkoví důstojníci oprávnění k vedení zvláštní vlajky velitelské a rovni generálům (admirál, viceadmirál, kontradmirál);

b) štábní důstojníci námořští (kapitán loďstva řadového, kapitán fre-gatní, kapitán korvetní);

c) námořní naddůstojníci (poručík loďstva řadového, praporečníci loďstva řadového, tito v hodnosti nadporučíka; hodnost poručíka není ve sboru důstojníků námořních).

3. Kromě sboru důstojníků zeměbrany a mořebrany jest:

a) důstojnický sbor auditorů všecky šarže od auditora nadporučíka až včetně po generála auditora počítaje a

b) sbor důstojnický vojenských lékařů;

c) sbor důstojnický účetnický (setníci, nadporučíci a poručíci).

Příslušníci tří posléze jmenovaných skupin důstojnických nejsou kombattanty a nenosí polní pásy (Feldbinde).

K důstojnickému sboru dotyčné skupiny náležejí dále všichni důstojníci (auditoři, lékaři, účetní), kteří nejsou aktivními. Jsou pak to: důstojníci v záloze (vojska a válečného námořnictva), důstojníci v neaktivním poměru a v evidenci se nacházející (c. k. zeměbrany), důstojníci dovolenci (kr. uh. zeměbrany), důstojníci na odpočinku (generálové a plukovníci sem náležející uvádění jsou jako »neustanovení«) a důstojníci v poměru mimoslužebním.

Kromě hlavních skupin v předchozím uvedených rozdělen jest veškeren sbor důstojnický c. a k. vojska (obojí zeměbrany) dle jmenovacích předpisů 1. lednem 1896 v moc vstoupivších (norm. věst. pro c. a k. vojsko 1. kus ze dne 2. ledna 1896 č. 1) v 10 skupin, z nichž každá tvoří pro sebe zvláštní status konkrétní, ve kterém děje se postup (avancement), avšak vždy jen k nejbližší vyšší šarži. Tyto skupiny jsou:

1. sbor generálního štábu,

2. ženijní štáb,

3. veškerá pěchota, myslivci, pionýři, pluk železniční a telegrafní,

4. veškero jízdectvo,

5. polní dělostřelectvo,

6. pevnostní dělostřelectvo,

7. sbor zdravotní,

8. sbor vozatajský (train),

9. branže obstarávající oděv,

10. stav armádní, který dělí se opět ve tři skupiny, totiž:

a) důstojníci ve zvláštní službě;

b) důstojníci ustanovení v místě a

c) v kancelářské a výpomocné službě.

V důstojnickém sboru námořním má skupina důstojníků námořských ustanovených v některém námořském místě zvláštní status konkrétní. V c. k. rak. a v kr. uherské zeměbraně tvoří důstojníci pěchoty, pak jízdy jakož i důstojníci v místě ustanovení skupiny se zvláštním konkrétním stavem. Skupiny auditorů zeměbrany, lékařů zeměbrany a účetních zeměbrany tvoří podobně, jako obdobné skupiny vojska a válečného námořnictva, každá pro sebe svůj vlastní konkrétní status. Podobně má se věc ve příčině důstojnictva c. k. rak. a k. uh. branže u vojenských hřebčinců ustanovené a ve příčině důstojnictva c. k. rak. a kr. uherského četnictva. Důstojnictvo bosensko-hercegovského četnictva jest pouze k tomuto přiděleno, vede se přes počet u svých kmenových sborů a postupuje ve své konkrétní skupině.

III. J m e n o v á n í.

Všecky důstojnické šarže jmenuje císař a to zásadně postupem od hodnosti nižší k vyšší; než může také nastati jmenování za vynikající

služby způsobem výjimečným. Ku povýšení (avancementu) vyhledává se úplná mravní, duševní i fysická způsobilost pro úřad s vyšší šarží spojený. Na základě uspokojivé služby v nižší hodnosti o sobě nelze činiti nárok na povýšení. Podrobná ustanovení o povýšení pravidelném a nepravidelném nastávajícím jmenování, o povýšení za války a příslušná opatření jsou příliš obsáhlá, než aby se dala zde i v pouhém výtahu uvésti. Budiž jen podotknuto, že vyžaduje se ku povýšení kromě dokonalého ovládnutí německé řeči i znalosti některého jazyka ku potřebě služební, rovněž že jmenování všech aktivních důstojníků děje se 1. května a 1. listopadu, záložní důstojníci pak jmenování jsou 1. ledna každého roku. Ku jmenování poručíkem nutno jest — kromě úplné vojenské způsobilosti — i vyjádření sboru důstojnického toho sboru, u kterého aspirant sloužil, v tom smyslu, že hoden jest jak co do stránky služební, tak i co do charakteru, soukromého i pospolitého života, chování, mravů, taktu i vzdělání šarže důstojnické.

IV. **Doplňování** sboru důstojnického děje se zásadně z jinochů, kteří:

a) vystoupí jako poručíci z akademií vojenských (z tereziánské ve vídeňském Novém městě a z technické ve Vídni);

b) kteří vybráni byli z kadetních škol a jako zástupci důstojníků a jako kadeti;

c) ze záložních a neaktivních důstojníků, kteří výjimečně aktivováni byli po šestiměsíční praktické službě a po složení doplňovací zkoušky za důstojníky z povolání;

d) z oněch kadetů, kteří byli kadety jmenováni ze stavu občanského po složení důstojnické zkoušky.

Bližší ustanovení o objemu zkoušek obsaženy jsou v »organických ustanoveních pro vojenské akademie (školy kadetní)«, dále v předpisu o jmenování, v předpisu o aktivování za důstojníky z povolání a v předpisu o přijetí aspirantů ze stavu občanského, konečně v instrukční knize pro jednorocní dobrovolníky. Důstojníci v záloze a v poměru neaktivním doplňují se ve smyslu § 25 zák. branného z oněch jednorocních dobrovolníků, kteří složili zkoušku pro záložní důstojníky, a o nichž podáno bylo se strany sboru důstojnického vyjádření, že jsou toho hodni.

V. **Vystoupení.**

Vystoupení může míti místo při přestoupení do civilní státní služby nebo do stavu občanského. Se složením charakteru důstojníka spojeno jest v posledním případě bezpodmínečné a neodvolatelné zřeknutí se každého benefícia důstojníkům v tom neb onom způsobu příslušejícího, jakož i všech nabytých nároků na pensi nebo jinaké zaopatření, konečně ztráta práve odbytého, jinak dle zákona včítatelného času služebního. Při přestoupení do civilní státní služby mají průchod zvláštní, o tom platící ustanovení »předpisů pro posuzování zvláštních osobních záležitostí důstojníků stavu vojenského«. Pro tento případ není předepsáno složení důstojnického charakteru, nýbrž obvyklým jest přeložení dotyčných důstojníků v poměr mimoslužební. Takovéto přeložení, jakož i přeložení na odpočinek jest sice vystoupením z aktivního poměru, nikoli však ze stavu důstojnického. Každý důstojník, proti kterému nebylo zavědono ani trestní ani čestné vyšetřování, může svoji šarží složit dobrovolně; jest mu však ponechána možnost, aby vyhoviv podmínkám pro ten případ předepsaným opět mohl se státi důstoj-

níkem. Je-li takovýto důstojník ještě službou povinným, přeloží se dle § 60 bran. z. do zálohy bez šarže a sice do onoho ročníku, do kterého náleží podle svého odvodu. Důstojníci, kteří vychováni byli ve vojenských ústavech vzdělávacích a povinni jsou dle § 21 bran. z. ještě ke službě praesenční, musí po složení důstojnické hodnosti nebo po propuštění do-sluhovati v aktivní službě praesenční, ve kterémžto případě přeloží se k jinému sboru téhož druhu zbraně.

VI. Propuštění.

Propuštění z hodnosti důstojnické může nastati:

- a) cestou disciplinární,
- b) usnesením čestné rady a
- c) trestním rozsudkem.

Ve všech těchto případech, jichž bližší ustanovení obsažena jsou ve zmíněném již předpisu o posouzení zvláštních osobních záležitostí, ve služebních předpisech, v předpisu o řízení před čestnou radou a ve vojenském zákonu trestním, není propuštěnému důstojníku úplně odňata možnost, aby opět šarže důstojnické mohl nabyti, ovšem že za podmínek daleko těžších. Jenom sesazení (kassace) vylučuje možností takovou. S propuštěním spojena jest ztráta všech nabytých práv a nároků na zaopatření. Degradace z důstojníka na poddůstojníka nebo do mužstva nemůže jako taková býti provedena ani cestou disciplinární ani trestním rozsudkem. Nastupuje však ovšem skutečně tehdy, pozbu-de-li důstojník ještě službou povinný šarže a po zákonu dále sloužiti musí. Ještě zmíniti jest se o složení šarže důstojnické s trvalým požíváním pense vojenské. Toto složení povoluje se absolutně jen důstojníkům na odpočinku. Těmto dostává se u vojenských pokladen jim po zákonu příslušející vojenské pense a vedou se v evidenci jakožto »vojenští pensionisté«. Totéž platí ve příčině důstojníků na odpočinku, jimž odepřena byla šarže důstojnická čestným nálezem; i oni zůstávají v požívání pense.

VII. Práva čestná.

Důstojníku přiznávala se za všech dob a u všech národů jistá práva čestná. Hlavními z těchto práv čestných jsou v Rakousko-Uh. nárok na povýšení do dědičného stavu šlechtického a přístup ke dvoru. Právo prv zmíněné bylo přiznáno císařovnou Marií Teresí v červenci 1757 po bitvě u Kolína každému důstojníku, který po 30 let nepřetržitě s mečem sloužil v řadě a vyznamenal se po ten čas vždycky chrabrostí před nepřítelem, jakož i zcela neúhonným chováním (konduitou). Dle doslovu tohoto císař. patentu nemůže býti šlechtictví připověděno důstojníku, který nikdy proti nepříteli nevytáhl. Přístup ke dvoru t. j. přístup ku všeobecným dvorním slavnostem, dvorním průvodům církevním, obřadům dvorním a ku dvornímu plesu jest zásadně přiznán každému důstojníku. Avšak ježto následkem všeobecné branné povinnosti a organizace branné moci počet důstojníků vzrostl měrou neobyčejnou a ježto místnosti ve dvorním hradu ve Vídni a v Pešti tak značného rozměru nejsou, byl přístup ke dvoru, dříve každému důstojníku beze zvláštního pozvání volný (výn. min. říš. vál. ze dne 1. ledna 1882 č. praes. 7119 z r. 1881) za výslovného uznání práva tohoto pro každého důstojníka v tom směru obmezen, že z ohledu na prostor naddůstojníci, kteří nejsou rytíři rakouských řádů, ku zmíněným dvorským slavnostem obdrží prostřednictvím představených velitelství zvláštní pozvánky a že jen dotyčné lístky ku přístupu opravňují.